

مدیریت سبز

"راهبردها و راهکارها"

Green Management

Strategies and Solutions

مؤلفین

علی فولادی صلوات

ناصر پاشاپور - رویا اسدی انزابی

سرشناسه	: فولادی صلوات، علی، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت سبز (راهبردها و راهکارها) = Green management strategies and solutions /تالیف علی فولادی صلوات، ناصر پاشاپور چلک، رویا اسدی انزایی.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات؛ گرمی: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: 978-964-10-4046-0
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
موضوع	: مدیریت محیط زیست
موضوع	: Environmental management
موضوع	: مدیریت
موضوع	: Management
شناسه افزوده	: پاشاپور چلک، ناصر، ۱۳۶۴ -
شناسه افزوده	: اسدی انزایی، رویا
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات
شناسه افزوده	: Islamic Azad University Publications
شناسه افزوده	: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمی
رده بندی کنگره	: ۳۰۰/ف۹۴۱۰۶۸/GE
رده بندی دیویی	: ۶۳/۷۰۶۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۹۵۰۱۸

عنوان کتاب: مدیریت سبز (راهبردها و راهکارها)

تالیف: علی فولادی صلوات - ناصر پاشاپور چلک - رویا اسدی انزایی

چاپ اول: ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

حروفچینی و ویراستاری: وحید نثائی

صفحه آرای: اکبر طالعی حور

ناشر: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی (با همکاری واحد گرمی)

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی

شابک: ISBN: 978-964-10-4046-0

قیمت: ۸۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

بخش اول: گذری بر مدیریت سبز

۲	مفهوم مدیریت سبز
۹	تاریخچه مدیریت سبز در ایران و جهان

بخش دوم: اقتصاد در پهنه مدیریت سبز

۱۶	اقتصاد سبز
۲۲	اقتصاد سبز در برابر اقتصاد قهوه‌ای

بخش سوم: مسئولیت اجتماعی

۲۶	مسئولیت پذیری اجتماعی و کسب و کار
۳۱	سر فصل‌های اصلی مسئولیت اجتماعی

بخش چهارم: مدیریت زنجیره تامین سبز

۳۶	مدیریت زنجیره تامین
۴۰	مدیریت زنجیره تامین سبز

بخش پنجم: طراحی فرایند کلی زنجیره تامین سبز

۴۸	اجزای زنجیره تامین سبز
----	------------------------

بخش ششم: بهره‌وری سبز

۸۴	هوش سبز و بهره‌وری
۸۸	گام‌های تحلیل بهره‌وری سبز

بخش هفتم: بهره‌وری انرژی

۹۶	بهره‌وری انرژی چیست؟
۱۰۷	مدیریت انرژی

بخش هشتم: استانداردها و سیاست‌های انرژی و محیط زیست

- ۱۲۲..... استانداردهای مدیریت انرژی و حفاظت از محیط زیست
- ۱۳۷..... سیاست‌های کلی انرژی و زیست محیطی

بخش نهم: پیوست

- ۱۵۲..... معماری سبز
- ۱۷۵..... محصول سالم

www.ketab.ir

پیشگفتار

با رشد فزاینده جمعیت در یک قرن اخیر، انجام فعالیت‌های اقتصادی اعم از فعالیت‌های صنعتی، کشاورزی و خدماتی به شکل غیرقابل تصویری پیشرفت نموده و انسان صنعتی شده، منابع بیشتری را جستجو می‌نماید. جامع بشری از یکسوسه‌دیندگی به دنبال کشف و استفاده از منابع طبیعی بوده و از سوی دیگر، مایه استفاده از این منابع محدود به گونه‌ای است که به طور بالقوه محیط زیست را آلوده نموده و آتش جنگ بر سر جذب منابع را شعله‌ورتر می‌سازد. جهان امروز آنچنان درگیر مسائلی همچون گرم شدن زمین، انواع آلودگی‌ها، افزایش مقدار گازهای گلخانه‌ای، انباشت زباله‌ها، انقراض گونه‌های گیاهی و جانوری و... مواجه است که در آینده‌ای نه چندان دور می‌تواند منجر به انقراض نوع بشر شود. مطمئناً چنانچه به راه‌ها و مسائل زیست‌محیطی انجام اینگونه فعالیتها توجه نشود، باید هزینه‌های کلانی جهت جبران خسارت و ضایعات ناشی از عدم توجه به این موضوع صرف شود.

موضوع مدیریت سبز، مفهومی فراتر از مباحث مرتبط با محیط زیست و پیامدهای زیست محیطی فعالیت‌های بشری می‌باشد و در عرصه‌های مختلفی به طرح موضوع می‌پردازد. حوزه‌هایی مانند؛ محیط زیست و طبیعت، انرژی و مصرف بهینه، آب و الکترونیک مصرف، معماری سبز و طراحی ساختمان‌ها، محصولات سبز و زندگی سالم، بازاریابی و مصرف، اقتصاد سبز و مسئولیت‌پذیری اجتماعی، حمل و نقل و کیفیت هوا و دی اکسید کربن، ضایعات، پسماندها و فاضلاب و حتی سوءاستفاده از حیوانات، در این راستا دیدگاه‌هایی نظیر مدیریت زنجیره تأمین سبز، بهره‌وری سبز، تولید پاک‌تر و سیستم‌های مدیریت محیطی برای فعالیتهای مدیریت سبز به کار گرفته شده‌اند.

در این میان شاید، محیط زیست و طبیعت، به واسطه گستردگی و حوزه شمول نامحدود خود و نیز بی‌مهری‌ها و آسیب‌های فراوان و جبران‌ناپذیر چند دهه اخیر، بیشتر از حوزه‌های دیگر در کانون توجه دستداران محیط زیست قرار گرفته است. بحران‌های زیست محیطی و سخت‌تر شدن شرایط زندگی و آگاهی زیست محیطی مصرف‌کنندگان و همچنین شکل گرفتن گروه‌ها و نهادهای

مردمی و خودجوش حامی محیط زیست و منابع طبیعی، توجه بیشتر مردم را به محدودیت‌هایی که وجود آمده‌سوق داده و حفاظت از محیط زیست را به مسئله‌ای اخلاقی تبدیل نموده است. اما با این وجود، باز هم شاهد آن هستیم که بسیاری از مردم دنیا، رفتار صحیح و دوستانه‌ای با محیط زیست نداشته و یا راه‌های دوستی با این موهبت الهی را نمی‌دانند. هر لحظه شاهد هزاران اتفاق ناخوشایند در خصوص آتش سوزی جنگل‌ها، قطع درختان، شکار و کشتار وحش‌بانه حیوانات، آلودگی رودخانه‌ها، دریاها و اتمسفر زمین، سوء مصرف منابع و ... در گوشه‌ای از جهان هستیم. این درست است که تا زمانی که مصرف وجود دارد، آلودگی نیز وجود خواهد داشت، اما دست کم می‌توان آن را در حد قابل قبول و مجازی نگه داشت. بدون شک، عدم توجه به هر یک از حوزه‌های فوق‌الذکر، نداشتن مسئولیت اجتماعی، عدم مدیریت زباله‌ها و پسماندها، ساخت و سازهای بی رویه و کارشناسی نشده و معماری ناصحیح، نداشتن الگوی مصرف انرژی و آب و هدررفت کنترل نشده آنها، سوء استفاده از حیوانات، اقتصاد آسیب‌رسان قهوه‌ای، بازاریابی خاکستری و ... می‌تواند به تحلیل و فهمیدن زنده‌نگام محیط زیست و منابع انرژی منتهی گردد.

از همین روی، موضوع این کتاب، یعنی مدیریت سبز، نگاهی جامع و کل نگر به موضوعات اشاره شده داشته و آنها را به سایه ختمه‌ها، یک زنجیر، مرتبط با یکدیگر می‌داند. حلقه‌هایی که توجه به هر یک از آنها، زنجیره محیط زیست را سست و مستحکم‌تر می‌سازد.

اما جایگاه محیط زیست در اسلام و قرآن چگوه است؟

با مراجعه به قرآن و روایات اسلامی نیز مشاهده می‌شود که محیط زیست در آموزه‌های دینی از اهمیت به‌سزایی برخوردار بوده و دارای قدمتی طولانی است. اسلام در تمامی شئون و روابط انسانی، دخالت کرده و برای همه آنها مقرراتی وضع نموده است اما این بدان معنی نیست که برای هر موضوع با عنوان ویژه و متداول امروزی آن، حکم خاصی مقرر شده باشد. مسئله محیط زیست نیز از همین قبیل است. از پیامبر اکرم (ص) روایت شده است که خداوند فرمود:

«تَحْفَظُوا مِنَ الْأَرْضِ فَإِنَّهَا أَمْكُم»

«از زمین حفاظت کنید به درستی که آن مادر شماست.»

امام صادق نیز، نگاه به محیط سبز را مایه نشاط و شادابی انسان می‌دانند و در جایی دیگر می‌فرمایند: «درختان میوه‌دار را قطع نکنید که خدا بر شما به شدت عذاب فرود آورد». در حدیثی دیگر می‌خوانیم: «ثَلَاثَةٌ يَجْلِبُنَ الْبَصَرُ: النَّظَرُ إِلَى الْخَضِرَةِ، وَالنَّظَرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِي، وَالنَّظَرُ إِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ». یعنی سه چیز است که چشم را جلا می‌بخشد: نگرستن به سبزه، آب جاری و چهره زیبا. در ادامه به چند فرمایش پیامبر اسلام (ص) در این خصوص اشاره می‌شود.

- «کسی که درخت بیابانی و درخت مورد استفاده انسان را آب دهد، به سان کسی است که انسان مؤمنی را سیراب کرده است».

- «پرهیز از قطع درختان سرسبز بر طول عمر انسان می افزاید».

- «به لانه حیوانات حمله نکنید و استراحت و خواب پرندگان را سلب ننمایید».

- «اگر کسی پرنده ای را بدون جهت بکشد، روز قیامت آن پرنده شکایت می کند».

- «دور باد از رحمت خدا کسی که آب و خاک دارد ولی توان خود را در جهت بهره برداری صحیح از آنها به کار نمی گیرد».

- «اگر قیامت برسد و یکی از شما نهالی در دست داشته باشد چنانچه به قدر کاشتن آن فرصت میداد باید فرصت را از دست ندهد و آن را بکارده».

- «هُوَ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا» خداوند شما را در زمین خلق کرد و شما را به عمارت و آباد کردن زمین گماشت.

با این اوصاف و با اندکی تأمل، امروز می بینیم که اهمیت محیط زیست و تأثیرات قابل توجه آن بر زندگی زیستی و اجتماعی میبازده انسان و موجود زنده، تا چه اندازه استراتژیک و حیاتی بوده و بی توجهی به آن و یا عوامل موثر بر آن تا چه حد می تواند خطرناک و فاجعه آفرین باشد. بنابراین لزوم توجه به مدیریت اثربخش و سبز این مجموعه، عمل بیش از پیش احساس می شود و این، نیازمند احساس مسئولیت و مشارکت تمامی ساکن کره زمین می باشد فقط کافی است اندکی اراده داشته باشیم.

«به هر طرف که اراده متمایل گردد، طبیعت نیز بدان دست می گردد».

آرزو می کنیم این اثر بتواند راهنمایی مفید و آغازگر راهی سبز برای منطقه و آن به محیط زیست و منابع طبیعی بوده و نقش پررنگی در اعتلای سطح دانش و کرامت محیطی و زیست بوم انسان خود ایفا نماید.

موفق و پیروز باشید

علی فولادی صلوات